

Søknad om opprettelse av et tverrfaglig bachelorprogram innenfor klima og miljø

IFIKK har søkt om midler til å utvikle og etablere et tverrfaglig bachelorgradsstudium innenfor klima og miljø innenfor utdanningsdelen av HF's strategiske satsinger for perioden 2024-28 i samarbeid med Institutt for arkeologi, konservering og historie (IAKH) og Institutt for kulturstudier og orientalske språk (IKOS). I tråd med disse planene søker vi her formelt om å få opprette dette studieprogrammet. Dette notatet beskriver og begrunner studieprogrammet.

Studieprogrammets/studieretningens navn

Bokmål: Klima, miljø og menneske

Nynorsk: Klima, miljø og menneske

Engelsk: Climate, environment and humanity

Strategi i forhold til UiOs fagprofil

Ambisjonen om å etablere et tverrfaglig studietilbud er forankret i Universitetet i Oslos Strategi 2030:

Som et internasjonalt orientert breddeuniversitet har UiO særlige forutsetninger for å lykkes med å utvikle sterke tverrfaglige og innovative miljøer. Gjennom samarbeid på tvers av faglige, institusjonelle og nasjonale grenser skal vi utvikle kunnskap som bidrar til en bærekraftig verden.¹

Det humanistiske fakultets strategi «HF 2030 – Kunnskap for det 21. århundret» følger opp dette målet om flere tverrfaglige studietilbud: «Fakultetet skal utvikle samarbeidsarenaer og støtte tverrfaglige forsknings- og utdanningsinitiativ.»² Planene er også i tråd med målsettingene for fakultetets Strategiske satsinger for perioden 2024-2028.³ En arbeidsgruppe innenfor Det grønne sporet i Strategiske satsinger anbefalte våren 2023 at det opprettes et tverrfaglig studietilbud på lavere grad.⁴

¹ <https://www.uio.no/om/strategi/strategi-2030/strategi-2030.pdf>, s. 1.

² <https://www.hf.uio.no/om/strategi/strategi-2030/hf-strategi-2021-2030-no.pdf>, s. 3.

³ [https://www.hf.uio.no/om/organisasjon/styret/moter/2023/3-2023%20\(seminar\)/vedlegg/vedtakssak-strategiske-satsinger-fakultetsstyret-9.-juni-2023.pdf](https://www.hf.uio.no/om/organisasjon/styret/moter/2023/3-2023%20(seminar)/vedlegg/vedtakssak-strategiske-satsinger-fakultetsstyret-9.-juni-2023.pdf)

⁴ <https://www.hf.uio.no/om/organisasjon/styret/moter/2023/3-2023%20%28seminar%29/vedlegg/vedlegg-4---det-gronne-spoet-notat-arbeidsgruppe-endelig-28-april-2023.pdf>, s. 5.

15. desember vedtok Fakultetsstyret å tildele midler til IFIKKs søknad om en utdanningsattsing for 2024-28.⁵ Planene om å opprette et tverrfaglig bachelorgradsstudium inngår i denne søknaden.

Programmet tar utgangspunkt i faglig styrke ved de tre instituttene som samarbeider om programmet. IFIKK har særlig faglig forskningsstyrke gjennom et bredt og svært konkurransedyktig miljø i filosofi, samtidig som fag som idé- og kunsthistorie vil kunne utfylle de filosofiske perspektivene i programmet. Alle tre fag har ansatte med klima- og miljøkompetanse, og tilbyr allerede emner innenfor feltet. Instituttet er i ferd med å ansette en egen professor i klima/miljø/bærekraft (tilsetting dette semesteret). Forskningsmiljøene innenfor historie og kulturhistorie på IAKH og IKOS er de sterkeste i Norge og har både faglig bredde og dybde. Begge fagene har faste stillinger innenfor klima/miljø/bærekraft. Den faglige styrken har nylig kommet til uttrykk i tildelinger av større forskerprosjekter både innenfor henholdsvis klimahistorie på IAKH og tverrfaglig miljøhumaniora på IKOS. De tre instituttene har samarbeidet i det faglige prioriterte Oslo School of Environmental Humanities (OSEH) med IKOS som vert. OSEH fortsetter i ny form som en av HFs strategiske forskningssatsinger 2024–28.

Behov for kunnskap og kompetanse i samfunnet

Utfordringene knyttet til klima og naturmangfold er blant de store samfunnsutfordringene som krever en tverrfaglig kompetanse. Universitetet i Oslo tilbyr som et stort, forskningsintensivt breddeuniversitet utdanning innenfor mange områder som er nødvendige for å møte utfordringene, og har dermed gode forutsetninger for å utdanne kandidater med erfaring i å nærme seg komplekse problemstillinger med kunnskaper og kompetanse fra ulike fagområder.

Oppdelingen i disipliner bidrar imidlertid ofte til en segregering mellom ulike fag og fagtradisjoner. Det krever god oversikt og orienteringsevne å kombinere fag på tvers av fag- og fakultetsgrenser på egen hånd. Ulike krav til forkunnskaper og andre strukturelle hindringer kan også gjøre det vanskelig for interesserte studenter å skaffe seg en tverrfaglig kompetanseprofil.

Et mål med programmet er derfor å gjøre det lettere for studenter å velge en tverrfaglig utdanning. Programmet gjør det enklere for den enkelte student, samtidig som sammensetningen av emner i programmet fører studenter med ulike faginteresser sammen. For å sikre at programmet treffer samfunnets behov vil kvalitetssikres av et panel av personer med ulike roller i offentlig forvaltning og næringsliv. Instituttet har hatt et innledende møte med et panel som svarer til HFs beskrivelse og vil utvikle forslaget til studieprogram videre i dialog med dette panelet, som også inkluderer studenter.

Målgruppe og rekrutteringspotensiale

IFIKKs erfaringer med tverrfaglige studietilbud som Filosofi, politikk og økonomi (FPØ) og Honours-programmet viser at det er stor søkerinteresse for denne typen studietilbud. Disse programmene har til dels betydelig høyere antall førsteprioritetssøkere enn de tradisjonelle

⁵ <https://www.hf.uio.no/om/organisasjon/styret/moter/2023/7-2023/Protokoll-mote-07-2023.html>

disiplinprogrammene som tilbys ved Det humanistiske fakultet, og tilsvarende høy inntaksgrense. IFIKK har også ansvar for den tverrfaglig emnegruppen 40ENVIRONMENT som samler en rekke emner på tvers av fakultetet innenfor klima, miljø og bærekraft.⁶ Emnene i 40-gruppen har hatt stabilt god tilstrømning gjennom de siste årene og viser klar interesse blant studentene for emner som gir varierte humanistiske perspektiver på klima og miljø som samfunnsutfordring.

Programmet retter seg mot studenter som er interessert i å studere problemstillinger innen klima og miljø på en tverrfaglig måte, med utgangspunkt i humanistiske perspektiver. Programmet erstatter ikke eksisterende tilbud. Det vil kunne tiltrekke seg søkere som i dag søker seg til disiplinære programmer, men som ønsker en faglig bredde som strekker seg utover det rent humanistiske.

Programmet er designet for å fullføres på to måter. Søkere som er interessert i få en så bred innføring i tematikken som mulig, kan velge å kombinere emner fra Det humanistiske, Det samfunnsvitenskapelige, Det matematisk-naturvitenskapelige og Det teologiske fakultet. Disse studentene vil kvalifisere seg til opptak på tverrfaglige masterprogrammer som eksempelvis Development, Environment and Cultural Change (SUM) og Teknologi, innovasjon og kultur (TIK) ved UiO Det planlagte tverrfaglige masterprogrammet i miljøhumaniora som vil tilbys av IAKH i samarbeid med IFIKK og IKOS fra høsten 2026, vil være et naturlig neste steg for kandidatene fra bachelorprogrammet, men antallet masterprogrammer med andre opptakskriterier enn de rent disiplinære er økende. Instituttet vil undersøke mulighetene for å inngå avtaler om opptak til masterprogrammer med bredere opptakskriterier enn de rent disiplinære, som MITRA, EIK og Kulturhistorie, museologi og kulturarv.

Søkere som ønsker å kvalifisere seg til disiplinære mastergradsstudier, kan i de tre siste semestrene av programmet velge emner som gir en fordypningsgruppe i det disiplinerte de ønsker å fortsette med. Denne todelingen er gjort for å sikre at kandidatene fra programmet får muligheten til å tilpasse sammensetningen av bachelorprogrammet til sine videre akademiske mål.

Samarbeid og internasjonalisering

Programmet omfatter samarbeid med en rekke partnere. IFIKK, IAKH og IKOS utgjør kjernen i programmet, men emner fra andre humanistiske fag som medievitenskap og en rekke samfunnsfag inngår også i programmet sammen med et innføringsemne innenfor geofag ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet.⁷

Programmet åpner for utveksling i det femte semesteret av bachelorgraden. Studenter som velger ikke å reise på utveksling, får et alternativt tilbud.

⁶ <https://www.uio.no/studier/emnegrupper/hf/40ENVIRONMENT/index.html>

⁷ Institutt for geofag har allerede svart positivt på henvendelsen om å inkludere emnet GEO1000 – Klima og bærekraft: Naturlige prosesser og menneskets påvirkning i bachelorprogrammet KLM og vil formalisere sin tilslutning i løpet av våren 2024.

Opptaksramme og vurdering av administrative, økonomiske og personalmessige ressurser

Programmet skal ha sitt første opptak av studenter høsten 2025 og skal ta opp 25 studenter. IFIKK ber om at studieplassene tas fra Det humanistiske fakultetet strategiske andel av den totale opptaksrammen på lavere grad.

Programmet vil administreres fra IFIKK, som vil stille tilstrekkelige administrative ressurser til veie. En tredjedels stilling studiekonsulentstilling inngår i søknaden om utdannings-satsingen som ble innvilget av Fakultetsstyret 15. desember 2023. Denne administrative ressursen vil være knyttet til programmet. Programmet vil ikke ha større behov for bibliotek, IKT og infrastruktur enn eksisterende programmer.

Instituttledelsen vurderer at instituttet har tilstrekkelige faglige og administrative ressurser til å etablere og drive studieprogrammet over tid. Midler som er tildelt prosjektet innenfor Strategiske satsinger gir instituttet et større handlingsrom i en overgangsperiode, men programmet er designet for å være en økonomisk bærekraftig del av IFIKKs studieportefølje. Programmet forutsetter at det opprettes et felles introduksjonsemne. Utover dette emnet bygger programmet på kombinasjoner av og valg mellom eksisterende emner.

IFIKKs strategidokument «IFIKK 2030», vedtatt i desember 2021, sier at instituttet skal «gi verdifulle og særegne bidrag til forskning og undervisning innenfor sentrale felter som demokrati og klima/miljø/bærekraft».⁸ Planene om opprettelse av bachelorprogrammet er forankret i IFIKKs søknad om midler til utdannings-satsing innenfor Strategiske satsinger for 2024-28. Utviklingen av grønne studietilbud var del av IFIKKs årsplan for 2023. Instituttstyret har vært informert om prosjektet på ulike tidspunkter etter at planleggingen begynte og har i styremøte 7. mars sluttet seg til forslaget om at IFIKK søker om å opprette et tverrfaglig bachelorprogram i klima/miljø/bærekraft i tråd med notatet til fakultetet.

Tor Egil Førland, instituttleder

⁸ <https://www.hf.uio.no/ifikk/om/strategi/ifikk2030-strategisk-plan-vedtatt-2021-12-02.pdf>, s. 3.